

DEN NORSKE KIRKE

Tunsberg biskop

Kultur- og kirke departementet
Postboks 8030 Dep
0030 OSLO

Dato: 15.04.2009

Vår ref: 09/112-3 EFZ

Deres ref:

Høringssvar fra Tunsberg biskop og Tunsberg bispedømmeråd

Tunsberg bispedømme vil berømme Kirke- og kulturdepartementet for utredningen om pilegrimstradisjonen i Norge. Dette er svært inspirerende materiale å arbeide med, og vi ser frem til å få være med i det fortsatte arbeidet med pilegrimsmotivet i Norge.

Nasjonalt prosjekt

Tunsberg bispedømme ønsker å peke på at hovedoverskriften i høringen er – ”et nasjonalt utviklingsprosjekt”. Slik vi ser det gjenspeiler planen i stor grad regionale prosjekter. For at det omfattende arbeidet rundt pilegrimsvirksomheten skal få nasjonal betydning, er det nødvendig med en helhetlig forståelse av hvordan denne tradisjonen har levd og utviklet seg i hele Norge.

Overordnede mål

Når det gjelder de overordnede målene for pilegrimsatsningen ønsker vi at de uttrykkes enda klarere. Fra kirkens side er det viktig å føye til at det å videreføre og videreutvikle den spirituelle og åndelige tradisjon er det mest vesentlige ved en utvidet satsning på pilegrimsmotivet. Det kan uttrykkes slik det står på s. 108. Målet for arbeidet med pilegrimsvandring er: Å skape større interesse for bruk av naturen, et enkelt liv og å søke Gud

Forslagene om opprettelse av regionale pilegrimssentra og flere stillinger som pilegrimsprester vil imidlertid fange opp dette.

Pilegrimsmotivet i Tunsberg

Det er mye stoff å hente fra lokal kirke- og kulturhistorie langs leden i vårt bispedømme, og det ville være berikende dersom noe av den opptrappingen som er foreslått i tiden framover, kunne også peiles noe mer inn mot vårt område.

I Vestfold finner vi et stort antall middelalderkirker. Og det er særlig fire kirker som står sentralt i pilegrimstradisjoen, Borre, Løvøy kapell, Skoger og Lier kirker. I middelalderen var Tønsberg sentrum for stor kirkelig aktivitet. Her fantes både Olavskirken og kloster, Peterskirken, Mariakirken og Mikaelkirken og Lavranskirken.

Borre kirke

På sørveggen i kirken henger en kopi av Borrekorset. (Originalen er i Oldsaksamlingen).

Dette korset var et pilegrimsmål, og i et dansk dokument fra 1405 omtales en valfart som dronning Margrethe beordret utført til ”det hellige kors i Borre”. Med henvisning

til dette er St. Jacob pilegrimenes helgen avbildet på den frodige barokke altertavlen skåret av Abel Schröder.

Løvøy kapell

Kapellet ble bygget på 1200-tallet og gjenoppbygd i 1950. St. Olavsbrønnen med den helbredende Olavskilden som ligger ved kirken, var et av de viktigste valfartssteder på Østlandet i katolsk tid. Kapellet var viet til St. Halvard og St. Martin.

Botne kirke

Botne kirke har to trefigurer fra middelalderen. Den ene fremstiller St. Hallvard og den andre tror man er St. Sunniva. Det er denne skulpturen av St. Hallvard som ofte brukes som "bilde" av helgenen.

Om pilegrimstematikk i Lier

Leden fra Tønsberg til Oslo går gjennom Lier, og kulturkontoret i Lier kommune har gjort en god jobb med å merke leden og gjøre den kjent. De har laget en fin brosjyre som følger vedlagt (ny utgave fra 2008).

Frogner menighetsråd har påtatt seg å gå opp leden noen ganger hvert år, og sørge for at merkingen er godt synlig. Menighetsrådet har utarbeidet et stempel for pilegrimer som er innom Frogner kirke (vedlagt).

St. Hallvard

Som kjent kommer en av våre norske helgener fra Lier, St. Hallvard fra Huseby. 15. mai er St. Hallvardsdag. Den markeres hvert år i Lier i samarbeid mellom kommunen og kirken. Det er laget et syngespill av Eivind Skeie og Trond Kverno som heter Hallvard fra Huseby. Det ble oppført i Frogner kirke i oktober 2000.

På St. Hallvardsdag i år vil det bli åpnet et pilegrimsherberge i Hasselbakken i Lier. Frogner menighet arrangerer hvert år korte vandringer i tilknytning til ulike gudstjenester og kulturarrangementer.

St. Olav

Det står i utredningen at det ikke finnes noen oversikt over Olavs-kirkene i Norge. En av dem ligger i Skoger (Skoger gamle kirke). Grethe Berger, p.t. diakoniarbeider i Fjell, har interessert seg mye for denne kirken og tematikken, og skriver nå en oppgave om dette temaet i forbindelse med teologistudiet. Hun har også arrangert vandringer og laget opplegg for skoleklasser.

Vi har:

- Et stort antall middelalderkirker i Vestfold
- Midgaard historiske senter i Borre (tilhørende Vestfold fylkeskommune), arrangerte pilegrimsutstilling i 2003
- Middelalderfestival i Tønsberg
- Pilegrimskomiteé i Tønsberg

Lokale planer

- Opprettelse av pilegrimssenter i Viken, f.eks. ved Borre kirke i tilknytning til Midgaard historiske senter.
- Knytte Viken til kyst pilegrimsleden mot Nidaros.
- Utvikle videre Vesfoldleden – fra Tønsberg til Oslo.
- Knytte pilegrimsledene over fjellet fra Røldal sammen med leder gjennom

Buskerud.

- Legge til rette med bedre infrastruktur med enkle overnattingssteder, mat osv. (s. 153). Jfr. det nye herberget som åpnes i Lier!

Det settes i gang arbeid med å kartlegge, rydde og merke pilegrimsledene i Vestfold og Buskerud.. Utvikle kart over de aktuelle ledene.

Rydding og drift av ledene bør kunne gjøres i et samarbeid mellom kommuner og frivillige organisasjoner.

Ressursmateriale

Pilegrimstematikken har både rikdom og dybde i seg. Erfaringen viser at den også oppleves som åpen og kan være en vei inn til et dypere trosliv for mange mennesker. Det vil være verdifullt dersom mer kunne gjøres for å tilrettelegge tradisjonene knyttet til helgener i vår kirke (Olav, Sunniva, Hallvard) som ressursmateriale for hele kirken. Det vil være berikende å få materiale som kan brukes av lokale menigheter til mindre arrangementer som tidebønner, gudstjenester og korte vandringer. Og slik at skoleklasser og konfirmantgrupper kan bruke pilegrimsvandringer som en del av sitt undervisningsopplegg. Det vil være flott å få styrket en samordning og formidling av dette stoffet gjennom en økt satsning på pilegrimsmotivet, til glede for menigheter og enkeltpersoner i vår kirke.

Det er naturlig med gode lokale samarbeidsmodeller. Samtidig vil vi advare mot at pilegrimstematikken utvikles i retning opplevelses-turisme. Pilegrimsarrangementer må holdes i god kontakt med den åndelige og kirkelige tradisjonen.

Lokalt engasjement

Flere pilegrimsprester og åpne veikirker er positive tiltak. I det hele tatt er dette med lokalt engasjement og mindre, lokale arrangementer en viktig ressurs for kirken. Det er viktig å understreke at pilegrimsmodellen må bygges nedenfra og ha god lokal forankring (s. 152). Et moment som bør styrkes på de ulike lokale steder, er dette med å skaffe oversikt over og gjøre tilgjengelig litteratur med lokal tilknytning og tematikk.

Oppsummering

Vi er i all hovedsak positive til den satsningen som foreslås på pilegrimsmotivet i Norge. Vi støtter forslaget om en nasjonal medlemsforening og et nasjonalt pilegrimssenter.

Vi stiller spørsmålstegn ved at det ikke er foreslått et pilegrimssenter mellom Oslo og Stavanger.

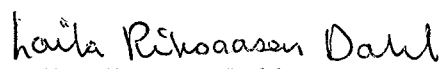
Vedlegg:

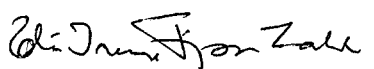
Hefte: "Vestfold vakre MIDDELALDERKIRKER"

Hefte: "Pilegrimsveien gjennom Lier" (i PDF format og på papir)

Bilder fra Borre kirke, Løvøy kapell og Botne kirke

Med vennlig hilsen

Laila Riksaasen Dahl
biskop

Eli Irene Fjose Zahl
teologisk rådgiver/sekretær
Direkte innvalg: 33 35 43 12